

FinELibin lisensointiperiaatteet ja e-aineistojen kaukolainaus

Valtakunnalliset kaukopalvelupäivät
Turku 12.5.2011

Tietoasiantuntija Iina Peltonen, Kansalliskirjasto

Sisältö

1. FinELib
2. Lisensiointiperiaatteet
 - FinELib
 - Kansainväliset
3. FinELib-aineistojen käyttöoikeudet
4. Kaukopalvelu FinELibin sopimuksissa

FinELib

- **Konsortio**
 - Yliopistot (17), ammattikorkeakoulut (27), tutkimuslaitoksia (39), yleiset kirjastot
- **Palveluyksikkö**
 - Osa Kansalliskirjastoa
 - Palvelee FinELib-konsortiota
 - 9 henkeä + Nelli

FinELib

- Kansainvälisiä ja kotimaisia elektronisia aineistoja tutkimuksen, opetuksen ja oppimisen tueksi
- n. 60 lisenssisopimusta, n. 140 eri aineistoa
 - E-lehdet (57)
 - E-kirjakokoelmat (9)
 - Hakuteokset (29)
 - Viitetietokannat (30)
- Sopimukset 1-4 v.

Lisensiointiperiaatteet

- Ohjaavat lisensiointia: minkälaisia sopimuksia voidaan tehdä
- FinELibissä tärkeitä: organisaatiot sitoutuvat tilaajiksi ennen kuin sopimukset allekirjoitettu
- Kansainväliset lisensiointiperiaatteet:
 - Liber (1997)
 - ICOLC (1998)
- FinELib-konsortion omat lisensiointiperiaatteet

FinELibin lisensiointiperiaatteet

- Uusittu 2010
- Ehdottomat periaatteet
 - Jos ei toteudu, ei sopimusta voida solmia
- Tärkeät periaatteet
 - Näihin pyritään, mutta eivät estä sopimuksen solmimista
- Sovelletaan täysimääräisesti vain täysin uusiin aineistoihin
- Voimassa olevat sopimukset: sopimuksessa jo olevista ehdottomista ei voida luopua

- E-kirjojen osalta lisensiointiperiaatteiden päivitys kesken

FinELibin lisensiointiperiaatteet

- Yleisiä periaatteita, esim:
 - Neuvottelujen kohteina vain e-aineistot
 - Paketteja, ei yksittäisiä lehtiä
 - Tilaajien minimimäärä 4 organisaatiota
 - Konsortioalennus
 - Site-hinnoittelua ei hyväksytä
 - Kustannustenjakomalli

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib/aineistot.html>

FinELibin lisensiointiperiaatteet

- Sopimusehtoja, esim:
 - Sallitut käyttäjät
 - Aineistojen paikalliskäyttö
 - Kohtuullisten määrien tulostaminen ja tallentaminen
 - Lukemisesteisten apuvälineet
 - Tieteellinen kommunikointi
 - Kaukopalvelu
 - Hyvitys pitkittyneistä käyttökatkoista
 - Hyvitys poistuvasta aineistosta
 - Organisaation vastuu loppukäyttäjien toimista rajattu

Kaukopalvelu FinELibin lisensiointiperiaatteissa

- **Lehtiaineistoa** tulee saada käyttää kaukopalveluun (Inter Library Loan) **ei-kaupallisille tahoille** jossakin **sähköisessä muodossa**.
- Olisi tärkeätä, että aineistoa saisi lähettää kirjastojen välillä sähköpostilla.

Kaukopalvelu kv- lisensointiperiaatteissa

- LIBER 1997
- Libraries should be allowed to make **print, fax or E-mail** copies of the data delivered by the publisher for **non-commercial interlibrary lending purposes**, within the fair-practices guidelines/the legal copyright regulations. They are prepared to discuss specific conditions for interlibrary lending in the electronic environment.
 - toimitus paperina, faxilla tai s-postilla
 - ei-kaupallinen kaukopalvelutarkoitus

Kaukopalvelu kv- lensiointiperiaatteissa

- ICOLC 1998
- Providers should allow e-information (such as electronic copies of journal articles) to be used to generate copies (whether **in print or electronic form**) for **non-commercial interlibrary loans between two academic libraries** in support of their **teaching, learning and research missions**.
 - printatussa tai e-muodossa
 - ei-kaupallinen kaukopalvelu
 - akateemisten kirjastojen välillä
 - opetus-, oppimis- ja tutkimustarkoituksiin

Lisenssisopimusten rakenne

- Osapuolet
- Sopimuksen kohde, tarkoitus, kesto
- Määritelmät
- **Käyttöoikeudet (mitä saa/ei saa tehdä)**
- Lisenssinantajan ja –saajan velvollisuudet
- Vakuutukset ja vastuunrajoitus
- Sopimuksen purku
- Yleistä (sopimuksen siirto, muutokset, pätemättömyys, lain valinta, riitojen ratkaisumenettely, jne.)
- Liitteet

FinELib-aineistojen käyttöoikeudet

Kuka saa käyttää aineistoa:

- **Auktorisoidut käyttäjät:**

- tutkijat
- opettajat
- muu henkilökunta
- opiskelijat
- yleiset kirjastot: kirjaston henkilökunta ja kirjaston asiakasrekisterissä olevat asiakkaat

- **Paikalliskäyttäjät:**

- organisaation tiloihin tulevat asiakkaat (usein suppeammat käyttöoikeudet)

:: **Kaukopalvelu ei sisälly tähän**

FinELib-aineistojen käyttöoikeudet

- Mihin lisensioitua aineistoa **saa** käyttää
 - opiskelu-, opetus- ja tutkimustarkoituksiin

:: **kaukopalvelun osalta usein rajattu opiskelu- ja tutkimustarkoituksiin**
- Mihin lisensioitua aineistoa **ei saa** käyttää
 - kaupallisiin tarkoituksiin
 - Kaikki suora tai epäsuora kaupallinen hyödyntäminen on kielletty

:: **koskee myös kaukopalvelua, jos sellainen muualla määritelty**

FinELib-aineistojen käyttöoikeudet

“For the avoidance of doubt, neither **recovery of direct costs or costs required by law by the Licensee** from Authorized or Walk-in-Users or **from the receiving library in the case of Inter Library Loan**, nor use by the Licensee or by an Authorized or Walk-in-User of the Licensed Material in fee based educational programs or in the course of research funded by a commercial organization, is deemed to constitute Commercial Use.”

FinELib-aineistojen käyttöoikeudet

**Muutoin kuin sopimuksessa on sallittu,
ei saa:**

- toimittaa elektronista kopiota aineistosta organisaation ulkopuolelle
- sallia muun kuin auktorisoidulle ja paikalliskäyttäjälle pääsy materiaalin ja sen käyttö

:: Kaukopalvelu on siis sallittu vain jos erikseen muualla määritely

Kaukopalvelu FinELibin sopimuksissa

- E-lehdet:
 - Kaukopalvelu sallittu kaikissa
- E-kirjat:
 - Kaikissa, paitsi Knovel (Ellibs: maksullinen lisäpalvelu)
 - Rajoituksia, ei koko kirjaa
- Hakuteokset:
 - Kaikissa, paitsi Oxford University Press
- Ei vaadita viite- tai kuvatietokantoihin

Kaukopalvelu FinELibin sopimuksissa

Nykytilanne useissa FinELibin sopimuksissa:

Licensee may: Supply for Inter Library Loan purposes to another library or information service to provide for its user part of the Licensed Material **by post or fax or electronically including but not limited to email**, for the purposes of **research or private study** and **not for Commercial Use**. The electronic file must be deleted immediately after printing and the **user must receive a print copy** and not an electronic one.

Kaukopalvelu FinELibin sopimuksissa

Nykytilanne useissa FinELibin sopimuksissa:

- Kirjastojen välistä toimintaa
- Yksittäisiä artikkeleita/osia
- Toimitus tilaavalle kirjastolle sähköpostilla, kaukolainausjärjestelmällä (Ariel tms), paperisena tai faxilla
 - Sähköposti 2/3 sopimuksista
- Opiskelu- ja tutkimustarkoitukset, ei kaupallisiin tarkoituksiin
- Loppukäyttäjälle vain paperituloste
- Elektroninen tiedosto tuhottava tulostuksen jälkeen

Kaukopalvelun rajoitukset

Kustantaja voi haluta sopimukseen lisäksi kaukopalveluun liittyviä **rajoituksia**:

- Sallittu vain Suomessa
- Sallittu vain akateemisten kirjastojen välillä
- Kaukopalvelu ei saa korvata kirjaston omaa tilausta
- Viittaukset meille tuntemattomiin kansainvälisiin tai esim. USA:n säädöksiin
- E-kirjat: rajattu osaan kirjasta
- Jne.

Esimerkki 1

The Institutions may print and deliver (including via Ariel or similar document delivery software) excerpts to fulfill requests as part of the practice commonly known as “interlibrary loan” from **non-commercial libraries** located **within the same country** as the Institutions.

- :: ei-kaupalliset kirjastot
- :: vain Suomessa

Esimerkki 2

Members may for Inter Library Loan (ILL) purposes supply to a user of another library a copy of an individual document being part of the Licensed Materials by post or fax or electronically including but not limited to e-mail, whereby the electronic file is deleted immediately after printing and provided that the user receives a print copy and not an electronic copy, and **provided that such practice does not act as a substitution for a subscription.**

:: ei saa korvata organisaation omaa tilausta

Esimerkki 3:

Licensee may supply for Inter Library Loan purposes to another library to provide for its user no more than one article or other contribution to an Electronic title that is a collection, or a small part of any other Electronic titles, by post or fax or electronically including but not limited to email, provided however that:

The Licensee must have had no notice that the copy will be used for any purpose other than **private study, scholarship, or research**; and the Licensee will include **a prominently displayed copyright notice** with the loaned materials.

:: Opiskelu ja tutkimuskäyttö

:: Copyright-huomautus

Lisätietoa

- FinELib-nettisivut:
www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib.html
- FinELib-wiki:
wiki.helsinki.fi/display/FinELib/
 - Kaukopalveluoikeuksien tiivistelmät:
<http://wiki.helsinki.fi/display/FinELib/Kaukopalvelu>
- FinELibin ekstranet:
www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelibkonsortio.html
- Halti:
halti.kansalliskirjasto.fi

Kiitos!

Iina Peltonen
finelib@helsinki.fi